

Sygn. akt III RC 147/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 sierpnia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Łowiczu w Wydziale III Rodzinnym i Nieletnich

w składzie:

Przewodniczący: SSR Honorata Wójcik

Protokolant: st.sekr.sąd. Elżbieta Gołaszewska

Po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2020 roku

Sprawy z powództwa P. L.

Przeciwko J. L.

O ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego

1. uchyla obowiązek alimentacyjny P. L. wobec jego pełnoletniej córki J. L. ustalony w pkt. 4 wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi I Wydział Cywilny z dnia 04.03.2015 roku w sprawie I C 1487/14 z dniem 01 października 2019 roku,
2. oddala powództwo w pozostałej części,
3. nie obciąża pozwanej kosztami postępowania, które przejmuje na rachunek Skarbu Państwa
4. przyznaje adw. E. S. wynagrodzenie w kwocie 295,20 (dwieście dziewięćdziesiąt pięć 20/100) złotych z VAT za reprezentację z urzędu powoda P. L. i nakazuje należność tę wypłacić z rachunku Skarbu Państwa- Sąd Rejonowy w Łowiczu.

Sygn. akt III RC 147/19

UZASADNIENIE

Powód P. L. w pozwie z dnia 30 października 2019 roku skierowanym przeciwko pozwanej J. L. wniósł o uchylenie obowiązku alimentacyjnego powoda wyrażonego kwotą 500 złotych miesięcznie wobec pozwanej orzeczonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 marca 2015 roku w sprawie o sygn. akt IC 1487/14 z dniem 1 września 2019 roku. Ponadto wniósł o zasądzenie na rzecz powoda od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. Powód podniósł, iż pozwana ukończyła szkołę średnią, zdała maturę. Została przyjęta na studia niestacjonarne, a powoda nie stać na opłacanie córce nauki. Pozwana winna podjąć zatrudnienie i we własnym zakresie ponosić koszty swojego utrzymania. Podniósł, że realizacja obowiązku alimentacyjnego względem pozwanej jest dla niego nadmiernym wysiłkiem. Powód jest rencistą, jego świadczenie wynosi ok. 2000 złotych. Jest osobą schorowaną. W wyniku podziału majątku wspólnego nieruchomości, w której zamieszkuje została przyznana na własność jego byłej żonie, zatem powód będzie zmuszony wynajmować mieszkanie. Należna mu spłata od żony z tytułu podziału majątku wynosi zaledwie 2115,80 złotych. (pозew – k. 2-4).

W odpowiedzi na pozew pozwana J. L. reprezentowana przez pełnomocnika w osobie adwokata wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu podniosła, że po pobiciu jej matki przez powoda zmuszona była uciekać z matką z domu rodzinnego i zamieszkać w wynajętym mieszkaniu w Ł.. Powód nie interesuje się córką, nie uczestniczy w jej życiu, nie wspiera

jej finansowo poza realizacją zasądzonych alimentów. Jedynym źródłem utrzymania pozwanej i jej matki jest wynagrodzenie matki za pracę w wysokości 2198,50 złotych netto. Pozwana jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku. J. L. kontynuuje naukę w Państwowej Uczelni im. S. B. w S., gdzie została przyjęta na I-szy rok studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Pozwana robi wszystko, by jak najszybciej uzyskać możliwość samodzielnego utrzymania się i uniezależnić od rodziców. Koszty utrzymania pozwanej opiewają na kwotę 2554,30 zł i składają się na nie: 582,50 złotych – czesne w Państwowej Uczelni im. S. B., 61,80 złotych – ubezpieczenie, 405 złotych – 1/2 części czynszu i opłat za wodę i c.o., 100 złotych – telefon i Internet, 80 złotych – 1/2 części opłat za prąd, 25 złotych – 1/2 części opłat za gaz, 300 złotych – wyżywienie, 150 złotych – środki czystości, 100 złotych – kosmetyki, 150 złotych – ubrania, 50 złotych – lekarstwa, 180 złotych – paliwo, 120 złotych – koszty leczenia ortodontycznego, 100 złotych – pomoce dydaktyczne i literatura, 100 złotych – wyjścia do kina, teatru, imprezy okolicznościowe. W uzasadnieniu podniesiono, że powód otrzymuje rentę w wysokości 2000 złotych i nadal jest właścicielem gospodarstwa rolnego. Dodatkowo powód ze względu na pozwaną otrzymuje ulgę prorodzinną PIT w wysokości 556,02 złotych. (odpowiedź na pozew - k. 28-30)

W dniu 20 grudnia 2019 roku P. L. wystąpił o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu, uzasadniając wniosek problemami zdrowotnymi natury psychicznej oraz faktem, iż niskie dochody nie pozwalają mu na ustanowienie pełnomocnika z wyboru. (pismo powoda – k. 79)

Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2019 roku Sąd zwolnił powoda z kosztów sądowych w całości oraz ustanowił dla niego pełnomocnika z urzędu. (postanowienie – k. 89)

Dotychczasowe stanowiska stron zostały podtrzymane w toku dalszego postępowania. Na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2020 roku pełnomocnik powoda poparł powództwo, zaś pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa. (pismo procesowe powoda – k. 142-144, e-protokół rozprawy - k. 174-175v)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana J. L. jest córką powoda P. L..

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 4 marca 2015 roku wydanym w sprawie IC 1487/14 zasądził od P. L. na rzecz jego córki J. L. alimenty w kwocie po 500 złotych miesięcznie płatne z góry do dnia 15-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat.

(dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie IC 1487/14 – k. 69-70 z załączonych akt IC 1487/14)

Gdy ostatnio Sąd ustalał wysokość alimentów pozwana J. L. miała 16 lat, uczyła się ostatniej klasie gimnazjum. Koszty utrzymania pozwanej wynosiły około 800 – 1000 złotych, w tym: 43 złote – bilet miesięczny, 20 złotych – składki szkolne, 160 złotych – jedzenie, 100 złotych – ubrania, 200 złotych – korepetycje, a nadto koszty mieszkaniowe w części przypadającej na pozwaną. Ponadto na koszty utrzymania pozwanej składały się jednorazowe wydatki takie jak: bal gimnazjalistów – 500 złotych, wycieczka szkolna – 300 złotych.

Matka pozwanej B. L. pracowała jako kasjer-sprzedawca z dochodem brutto około 1500 złotych.

Powód był zatrudniony w Zakładzie Karnym i zarabiał około 2550 złotych netto miesięcznie. Dodatkowo czerpał dochody z gospodarstwa rolnego, które wraz z domem otrzymał wraz z żoną jako darowiznę od rodziców powoda. Po odejściu żony i córek mieszkał w domu otrzymanym w darowiźnie od rodziców. Leczył się psychiatrycznie z uwagi na depresję.

(dowód: dokumenty z akt sprawy IC 1487/14)

Obecnie J. L. ma 21 lat. Jest panną, nie ma nikogo na utrzymaniu. Od dnia 1 września 2019 roku jest studentką studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne w Kolegium Społeczno-Ekonomicznym w Państwowej Uczelni im. S. B. w S.. Na zajęcia dojeżdża samochodem matki. Osobiście ponosi koszty zakupu paliwa do samochodu. Chciałaby pracować w policji. W pierwszej kolejności zamierza jednak skończyć studia. Nie podjęła studiów dziennych w obawie, że nie byłaby w stanie się utrzymać. Od 18 października 2019 roku była zarejestrowana w PUP jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Od 2 grudnia 2019 roku do 2 marca 2020 roku odbywała staż zawodowy na stanowisku pracownika logistyki. Od dnia 2 czerwca 2020 roku do dnia 2 września 2020 roku pozwana była zatrudniona na podstawie umowy o pracę przez (...) Centrum Sp. z o.o. z/s w K. na stanowisku specjalista ds. obsługi klienta z wynagrodzeniem 2600 złotych brutto miesięcznie. Wg oświadczenia pozwanej umowa ta miała nie zostać przedłużona z uwagi na brak etatów. Pozwana poszukuje stałej pracy. Pozwana interesuje się fotografią. Posiada amatorski aparat fotograficzny o wartości 1000 złotych. Świadczy usługi jako fotograf. Osiąga łączny dochód miesięczny rzędu ok. 2400 złotych netto. Wraz z matką mieszka w Ł. w wynajmowanym mieszkaniu i ponosi połowę kosztów jego utrzymania. Prowadzi z matką wspólne gospodarstwo domowe. Koszty utrzymania mieszkania to około 1500 złotych miesięcznie (czynsz, prąd, woda, ogrzewanie, telefon, Internet) na dwie osoby. Dodatkowo na koszty utrzymania pozwanej składają się – koszty leczenia 120 złotych, kosmetyki 150 złotych, środki czystości 100 złotych, ubrania 150 złotych, żywność 300 złotych, leczenie zęba 600 złotych (wydatek jednorazowy). Łączne miesięczne koszty utrzymania to ok. 2400 – 2500 złotych. Pozwana partycypuje w kosztach utrzymania mieszkania przekazując matce kwotę 800 złotych miesięcznie. Matka pozwanej B. L. jest zatrudniona w pełnym wymiarze pracy na czas określony do dnia 2 czerwca 2021 roku na stanowisku komisjonowanie/pakowanie w firmie (...) Sp. z o.o. i osiąga dochód ok. 2200 – 2300 złotych (średnie wynagrodzenie miesięczne za okres 1 sierpień 2019 roku – 31 października 2019 roku to brutto 3023,09 złotych, netto 2198,50 złotych). Po podziale majątku wspólnego uzyskała na własność dom z gospodarstwem, część maszyn rolniczych i samochód T. (...) z 2001 roku o wartości 7700 złotych. Zamierza sprzedać ową nieruchomość, a jej wartość wynosi ok. 500000 złotych.

(dowód: pismo PUP w Ł. – k. 25, zaświadczenie o zarobkach – k. 32, umowa najmu lokalu – k. 34-35, decyzja (...) Spółdzielni Mieszkaniowej – k. 36, decyzja PUP w Ł. – k. 40, zaświadczenie – k. 67, zeznanie PIT – k. 68-75, zeznania pozwanej elektroniczny protokół rozprawy z dnia 17.08.2020 r. czas: 00:18:25 – k. 175, zeznania świadka B. L. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 17.08.2020 r. czas: 00:04:29 – k. 174v)

P. L. ma 47 lat. Jest rencistą. Jego świadczenie wynosi niespełna 2 000 złotych. Cierpi na schorzenia gastrologiczne, neurologiczne, kardiologiczne, urologiczne, psychiatryczne i dolegliwości kręgosłupa. Dotychczas mieszkał w B. w domu otrzymanym aktem darowizny od swoich rodziców. Dokonując podziału majątku wspólnego P. L. i jego byłej żony Sąd Rejonowy w Łowiczu przyznał tą nieruchomość B. L., nakazując powodowi opróżnienie i wydanie nieruchomości w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd Rejonowy zasądził też na rzecz P. L. od byłej żony kwotę 1365,80 złotych tytułem dopłaty. W tej sytuacji powód planuje wynająć mieszkanie.

(dowód: decyzja – k. 33, pozew – k. 2-4, pismo procesowe – k. 142-144, zeznania pozwanej elektroniczny protokół rozprawy z dnia 17.08.2020 r. czas: 00:18:25 – k. 175, zeznania świadka B. L. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 17.08.2020 r. czas: 00:04:29 – k. 174v)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego. Sąd oparł się na treści dokumentów urzędowych załączonych do akt sprawy oraz przedstawionych dokumentach prywatnych. Dowodom w postaci dokumentów urzędowych Sąd dał wiarę, co do tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumentom prywatnym wyłącznie co do tego, że osoba podpisana na dokumencie złożyła oświadczenie zawarte w jego treści (art. 245 k.p.c.). Materiał dowodowy obejmujący złożone do akt dokumenty, jak również dokumenty zgromadzone w sprawie prowadzonej pod sygnaturą I C 1487/14 Sądu Okręgowego w Łodzi, należało uznać za w pełni wiarygodny i dający pełną możliwość czynienia na jego podstawie ustaleń faktycznych. Prawdziwość dokumentów, z których przeprowadzono dowód nie nasuwała zastrzeżeń i nie była kwestionowana przez strony. W ocenie Sądu stanowiły one wiarygodne źródło zawartych w nich informacji.

Sąd uznał, że kserokopie dokumentów, nie potwierdzone za zgodność z oryginałem - wedle norm obowiązujących, świadczą jedynie o istnieniu ich oryginałów, kserokopie nie mogą bowiem stanowić dowodu w sprawie.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się także na zeznaniach pozwanej, którym Sąd dał wiarę w całości. Analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy należy bowiem stwierdzić, iż stan faktyczny sprawy jest w zasadzie bezsporny, strony zaś różniły się w jego ocenie w świetle utrzymywania obowiązku alimentacyjnego powoda względem pozwanej. Sąd uwzględnił także zeznania świadka B. L., z uwagi na to, że znajdują one potwierdzenie w dowodach z dokumentów i zeznaniach pozwanej.

Sąd zważył, co następuje:

Uznając powództwo za uzasadnione co do zasady, Sąd uchylił obowiązek alimentacyjny P. L. wobec jego pełnoletniej córki J. L. ustalony w wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 marca 2015 roku w sprawie IC 1487/14 - z dniem 1 października 2019 roku oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Zgodnie z treścią art. 133 § 1 k.r.o. oboje rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które **nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie**, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Określenie zakresu obowiązku alimentacyjnego powinno być dokonane przy uwzględnieniu przepisu art. 135 § 1 k.r.o., z którego wynika, iż zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Wedle art. 96 k.r.o. obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka stanowi uszczegółowienie ogólnego obowiązku „troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka” i należytego przygotowania go, odpowiednio do jego uzdolnień, do pracy zawodowej. Jedyną decydującą okolicznością warunkującą trwanie bądź ustanie obowiązku alimentacyjnego jest to, czy dziecko może utrzymać się samodzielnie.

Nałożony na rodziców obowiązek alimentacyjny w stosunku do własnego dziecka podlega regulacji specjalnej i uprzywilejowanej. Wynika to z tekstu art. 133 § 1 k.r.o. Czas trwania tego obowiązku nie jest ograniczony terminem i nie pozostaje też w zależności od osiągnięcia przez uprawnionego określonego stopnia wykształcenia. Jedyną okolicznością, od której zależy trwanie bądź ustanie obowiązku, jest to, czy dziecko może się utrzymać samodzielnie. Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (Kodeks Rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, pod red. K. P., T. D., Pokrewieństwo i powinowactwo. Obowiązek alimentacyjny, s. 962-963, W. 2009, LexisNexis).

De lege lata ustawodawca wprowadził dwie przesłanki, których wystąpienie daje rodzicom możliwość uchylenia się od obowiązku alimentacyjnego względem dzieci, ale – co należy podkreślić – **wyłącznie dzieci pełnoletnich**. Pozwanie dziecka niepełnoletniego prowadzi do oddalenia powództwa z powodu braku legitymacji procesowej biernej. Pierwszą przesłankę stanowi **nadmierny uszczerbek dla rodziców** będący skutkiem spełnienia obowiązku alimentacyjnego. W przepisie chodzi o uszczerbek majątkowy. Konieczne jest zatem porównanie wysokości alimentów do wysokości dochodów osiąganych przez rodziców oraz ustalenie, czy spełnienie obowiązku zakłóci zaspokojenie podstawowych potrzeb rodziców. Sąd powinien zatem ustalić kwotę, jaka pozostaje rodzicom po pokryciu stałych kosztów utrzymania i uiszczeniu raty alimentacyjnej. Nie można na rodziców nakładać obowiązku alimentacyjnego względem pełnoletnich dzieci „kosztem” zdrowia czy też popadnięcia w ubóstwo. Druga przesłanka występuje wówczas, gdy **dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się**. Bez wątpliwości powyższa sytuacja ma miejsce wówczas, gdy dziecko pełnoletnie nie osiąga promocji do następnej klasy ze swojej winy, wagarując, lekceważąc naukę. Podobnie jeżeli dziecko nie osiąga rezultatów podczas studiów. Powyższa sytuacja może uzasadniać uchylenie się rodziców od spełnienia obowiązku alimentacyjnego. Trudno jest natomiast wymagać od dziecka studiującego w trybie stacjonarnym, ażeby podjęło pracę. Inna sytuacja może mieć miejsce w przypadku studiów niestacjonarnych, gdyż wielu studentów łączy umiejętnie studia z pracą zawodową.

Co prawda, Sąd Najwyższy podkreśla, że obowiązek alimentacyjny nie jest „związany ze **stopniem wykształcenia** [podkreśl. – G.J.] w tym sensie, że nie ustaje z chwilą osiągnięcia przez alimentowanego określonego stopnia podstawowego lub średniego wykształcenia. Jediną miarodajną okolicznością, od której zależy trwanie bądź ustanie tego obowiązku, jest to, czy dziecko może utrzymać się samodzielnie, przy czym przyjmuje się, że nie można tego oczekiwać od dziecka małoletniego. Z tej przyczyny w odniesieniu do dzieci, które osiągnęły pełnoletność, brać należy pod uwagę to, czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie nauki. Przeciwnie stanowisko prowadziłoby do zahamowywania, a co najmniej znacznego utrudniania, dalszego rozwoju dziecka, a to przez pozbawianie go środków materialnych, niezbędnych do kontynuowania nauki po osiągnięciu pełnoletności, pozostawałoby zatem w sprzeczności ze wspomnianym wyżej podstawowym obowiązkiem rodzicielskim” (zob. wyrok SN z dnia 14 listopada 1997 r., III CKN 257/97, LEX nr 3221).

Zatem, jak to wynika z obowiązku alimentacyjnego rodziców względem dziecka – obowiązek ten ustaje, gdy dziecko osiągnie samodzielność życiową, co z reguły łączy się z możliwością podjęcia pracy zarobkowej. Warunek ten ziścił się w rozważanej sytuacji. Możliwość podjęcia pracy zarobkowej nie może być jednak rozważana w oderwaniu od osobistej i życiowej sytuacji uprawnionego, w tym wypadku J. L.. Z dniem 1 października 2019 roku rozpoczęła ona studia niestacjonarne w Państwowej Uczelni im. S. B. w S.. Nie podjęła studiów dziennych, ale niestacjonarne studia opłatne.

Pozwana obecnie nie ma stałej pracy (umowa o pracę wygasła 2 września b.r.). Niemniej brak jest przeciwwskazań do poszukiwania i podjęcia kolejnej pracy przez pozwaną. Swój dotychczasowy dochód pozwana określała na 2400 złotych miesięcznie plus alimenty. Pozwana interesuje się fotografią i świadczy usługi fotograficzne z czego również osiąga dochody. Pozwana jest w stanie zaspokoić w całości swoje potrzeby, tym bardziej, że pomaga w utrzymaniu matce. (...) nauki jaki wybrała pozwana, nie koliduje z możliwością wykonywania pracy zarobkowej, bowiem zajęcia odbywają się w systemie weekendowym. Pozwana zatem ma możliwości zarobkowania na własne utrzymanie w ciągu tygodnia przy dołożeniu należytej staranności w poszukiwaniu pracy. Pozwana jest osobą młodą, nieobciążoną żadnymi obowiązkami poza nauką, korzystającą ze wsparcia matki. Zatem, podjęcie pracy, choćby na część etatu da jej możliwość zaspakajania własnych potrzeb, tym bardziej, że pozwana osiąga dodatkowy dochód z tytułu świadczenia usług fotograficznych. Swój dotychczasowy dochód oszacowała ona na poziomie 2400 złotych miesięcznie, w sytuacji gdy dochód jej ojca wynosi 2000 złotych i był on dotychczas pomniejszany z tytułu zobowiązania alimentacyjnego.

Rodzice, dla których łożenie na potrzeby dziecka pełnoletniego oznaczałoby uszczerbek w zakresie kosztów utrzymania własnego mogą uchylić się od takiego obowiązku. Powód P. L. wykazał, iż ponosi uszczerbek w zakresie własnego utrzymania w skutek obciążenia alimentacyjnego na rzecz pełnoletniej córki, która pracuje dorywczo, a nadto ma możliwość podjęcia stałej pracy, co daje jej możliwość samodzielnego utrzymania się. W związku z podziałem majątku wspólnego byłych małżonków L. powód zmuszony jest wyprowadzić się z domu, w którym zamieszkiwał dotychczas i poszukać sobie innego lokum, co będzie się wiązało dla niego z dodatkowym obciążeniem finansowym.

Sąd uznał zatem, że zachodzą postawy do uchylenia obowiązku alimentacyjnego P. L. wobec jego pełnoletniej córki J. L. z dniem 1 października 2019 roku, kiedy to pozwana rozpoczęła naukę w systemie zaocznym. Jednocześnie Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Biorąc pod uwagę sytuację materialną i finansową J. L. Sąd nie obciążył pozwanej kosztami postępowania, które przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Wobec ustanowienia dla strony powodowej pełnomocnika z urzędu Sąd postanowił przyznać wynagrodzenie adwokatowi E. S. w kwocie 295,20 złotych, w tym należny podatek 23% VAT, wypłacając je z rachunku Skarbu Państwa - w oparciu o stawki wskazane w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714 z późn.zm.).